

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για μια πιο βιώσιμη και ανταγωνιστική υδατοκαλλιέργεια στην ΕΕ για την περίοδο 2021 έως 2030»

[COM(2021) 236 final]

(2021/C 517/16)

Εισηγητής: ο κ. **Αναστάσης ΓΙΑΠΑΝΗΣ**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 31.5.2021
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	9.9.2021
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	22.9.2021
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	563
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	233/2/6

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει όλες τις προσπάθειες και τις πρωτοβουλίες που δρομολόγησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για να βοηθήσει τον τομέα να αναπτυχθεί και να καταστεί περισσότερο βιώσιμος. Παρ' όλα αυτά, ο τομέας της υδατοκαλλιέργειας της ΕΕ δεν αξιοποιεί το πραγματικό δυναμικό ανάπτυξής του. Η ΕΟΚΕ εκφράζει ανησυχίες για το γεγονός ότι το 65 % των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας που καταναλώνονται στην Ευρώπη προέρχονται από εισαγωγές⁽¹⁾.

1.2. Οι επιλογές των καταναλωτών έχουν εξελιχθεί και προσανατολίζονται προς έναν διατροφικό τρόπο ζωής υψηλότερης θρεπτικής αξίας, με τα ψάρια και τα προϊόντα υδατοκαλλιέργειας να συγκαταλέγονται μεταξύ των πλέον περιζήτητων προϊόντων. Αυτό αποτελεί ευκαιρία για σημαντική ανάπτυξη στον τομέα, αλλά και ευθύνη για τη μελλοντική επισιτιστική ασφάλεια της ΕΕ. Η εξασφάλιση ασφαλών, υγιεινών και βιώσιμων τροφίμων στην ΕΕ θα πρέπει να αποτελεί μία από τις κορυφαίες προτεραιότητες.

1.3. Απαιτείται συντονισμένη προσπάθεια από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη για την ενίσχυση της ικανότητας παραγωγής και της κερδοφορίας του κλάδου της υδατοκαλλιέργειας. Η άμεση απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών πρέπει να συμπληρωθεί με υψηλά περιβαλλοντικά πρότυπα, προκειμένου να διατηρηθούν τα οικοσυστήματα και η βιοποικιλότητα και να βελτιωθεί η ποιότητα των υδάτων. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής για τη δημιουργία συστήματος «υπηρεσίας ενιαίας εξυπηρέτησης» για την αδειοδότηση των δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας σε όλα τα κράτη μέλη.

1.4. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να επιτευχθεί η σωστή ισορροπία μεταξύ της διατήρησης της βιοποικιλότητας της Γης και της κάλυψης των αναγκών επισιτιστικών απαιτήσεων, λαμβάνοντας υπόψη τον κοινωνικό αντίκτυπο, την υγιή διαβίωση και την προστασία του περιβάλλοντος. Τα θαλάσσια και τα εσωτερικά ύδατα θα πρέπει να διατηρηθούν και να προστατευθούν, με παράλληλη προώθηση βιώσιμων δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας που θα εξασφαλίσουν τα αναγκαία τρόφιμα για τον πληθυσμό της ΕΕ.

1.5. Η διαθεσιμότητα χώρου αποτελεί σημαντικό εμπόδιο για την ανάπτυξη του τομέα. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας πρέπει να αναπτυχθούν περαιτέρω, ιδίως στις παράκτιες και τις αγροτικές περιοχές σε ολόκληρη την Ένωση, σε περιοχές όπου άλλες οικονομικές δραστηριότητες δεν είναι οι ενδεδειγμένες. Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να θέσουν σε εφαρμογή συντονισμένα έργα χωροταξικού σχεδιασμού, συμπεριλαμβανομένου του σχεδιασμού σε επίπεδο θαλάσσιων λεκανών, της αποκατάστασης εγκαταλειμμένων εγκαταστάσεων υδατοκαλλιέργειας και την εφαρμογή συστημάτων ανάλυσης μαζικών δεδομένων.

1.6. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και των σχετικών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ) στη μελλοντική στρατηγική ανάπτυξης του τομέα θα δημιουργήσει προστιθέμενη αξία για την Ένωση. Οι κοινωνικοί εταίροι και οι ΟΚΠ μπορούν να παρέχουν τόσο υψηλού επιπέδου εμπειρία όσο και εξαιρετικές ευκαιρίες επικοινωνίας.

⁽¹⁾ https://www.eumofa.eu/documents/20178/415635/EN_The+EU+fish+market_2020.pdf

1.7. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η σχέση μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων κατά μήκος των αξιακών αλυσίδων πρέπει να διέπεται από δεοντολογικούς κανόνες. Οι ΜΜΕ και οι νεοφυείς επιχειρήσεις θα πρέπει να υποστηρίζονται πλήρως ώστε να αναπτύσσονται, να παρέχουν θέσεις εργασίας υψηλής ποιότητας και να δημιουργούν νέα βιώσιμα οικονομικά μοντέλα, ενώ οι συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα θα πρέπει να επωφελούνται από χρηματοδοτικά μέσα που καλύπτουν μακροπρόθεσμες δεσμεύσεις.

1.8. Τα προγράμματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης μπορούν να συμβάλλουν στην κάλυψη των αναγκών του τομέα για εργατικό δυναμικό υψηλής εξειδίκευσης. Στο πλαίσιο αυτό, οι προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για τον τομέα της υδατοκαλλιέργειας μπορούν να χρηματοδοτηθούν από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

1.9. Οι απαιτήσεις επισημάνσης διαδραματίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στην ενημέρωση των καταναλωτών σχετικά με την ποιότητα των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας. Θα πρέπει να παρέχονται στους Ευρωπαίους πολίτες αξιόπιστες πληροφορίες, ιδίως σχετικά με προϊόντα που προέρχονται από χώρες με μικρό ή ανύπαρκτο νομοθετικό πλαίσιο. Οι απαιτήσεις ιχνηλασιμότητας θα πρέπει να υποβάλλονται σε αναδρομική επεξεργασία, έως τα εκκολαπτήρια, για όλα τα προϊόντα που διατίθενται στην εσωτερική αγορά. Απώτερος στόχος θα πρέπει να είναι η επίτευξη 100 % ίσων όρων ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά.

1.10. Η ανακοίνωση σχετικά με τις προσπάθειες που καταβάλλει και την πρόοδο που σημειώνει ο τομέας για την εξασφάλιση περιβαλλοντικών και κλιματικών επιδόσεων είναι πρωταρχικής σημασίας για να διασφαλιστεί η κοινωνική αποδοχή και να εξοικειωθούν οι καταναλωτές με τις προσπάθειες που καταβάλλονται. Τα συστήματα διαχείρισης αποβλήτων είναι άμεσα αναγκαία για έναν τομέα που έχει μεγάλες δυνατότητες να μειώσει το περιβαλλοντικό του αποτύπωμα. Ο τομέας διαθέτει επίσης τεράστιο δυναμικό να ενστερνιστεί την κυκλικότητα και τη χρήση ανανεώσιμων υδρόβιων πόρων, επιδιώκοντας παράλληλα τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

1.11. Απαιτούνται ταχείες και ευρείας κλίμακας δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις, ιδίως σε δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης. Η Επιτροπή θα πρέπει να προωθήσει όλα τα σχετικά διαθέσιμα κονδύλια της ΕΕ και ευκαιρίες εταιρικής σχέσης μέσω των κοινωνικών εταίρων και των δικτύων των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, με απώτερο στόχο την προσέγγιση όλων των παραγωγών, ιδίως των ΜΜΕ.

1.12. Η ΕΟΚΕ επικροτεί και υποστηρίζει την πρόταση για τη δημιουργία ενός μηχανισμού συνδρομής της υδατοκαλλιέργειας της ΕΕ με ειδική διαδικτυακή πλατφόρμα, και θεωρεί ότι απαιτείται επείγοντως σε ευρωπαϊκό επίπεδο μια στρατηγική ανάπτυξης της υδατοκαλλιέργειας που θα ενισχύσει το δυναμικό του τομέα.

2. Ιστορικό

2.1. Σύμφωνα με τον Οργανισμό Επισιτισμού και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO), «ο παγκόσμιος πληθυσμός ενδέχεται να αυξηθεί κατά περισσότερο από δύο δισεκατομμύρια ανθρώπους σε σχέση με τα σημερινά επίπεδα και αναμένεται να φτάσει τα 9,15 δισεκατομμύρια έως το 2050. Τα εισοδήματα θα αυξηθούν ακόμη ταχύτερα. Για να καλυφθεί η αυξημένη ζήτηση, ο FAO προβλέπει ότι η παγκόσμια γεωργική παραγωγή το 2050 θα είναι κατά 60 % υψηλότερη από ό, τι ήταν το 2005»⁽²⁾. Ο τομέας της υδατοκαλλιέργειας έχει τη δυνατότητα να αναπτυχθεί και να καλύψει μεγάλο μέρος αυτής της ζήτησης και να εκτονώσει ένα μέρος των πιέσεων που ασκούνται στον γεωργικό τομέα.

2.2. Η παραγωγή υδατοκαλλιέργειας κυριαρχείται σε μεγάλο βαθμό από χώρες της Ασίας με το μερίδιό τους στην αγορά να ανέρχεται περίπου στο 89 % τις τελευταίες δύο δεκαετίες⁽³⁾. Στην ΕΕ, η παραγωγή προϊόντων υδατοκαλλιέργειας ποικίλλει από παραδοσιακές δεξαμενές και λιμνοθάλασσες έως τη χρήση κλωβών και δεξαμενών στην ανοικτή θάλασσα ή συστημάτων ανακύκλωσης. Ο τομέας απασχολεί άμεσα πάνω από 74 000 άτομα σε περισσότερες από 12 000 εταιρείες⁽⁴⁾.

2.3. Η ΕΕ είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος έμπορος προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας στον κόσμο, μετά την Κίνα. Ως καθαρός εισαγωγέας, η ΕΕ κατέγραψε έλλειμμα εμπορικού ισοζυγίου ύψους 21 δισεκατομμύρια ευρώ το 2019. Η παραγωγή προϊόντων υδατοκαλλιέργειας στην ΕΕ αντιπροσωπεύει μόλις το 1,15 % της συνολικής παγκόσμιας παραγωγής σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία⁽⁵⁾. Μελέτη του Ευρωβαρόμετρου του 2017⁽⁶⁾ κατέδειξε ότι η συντριπτική πλειονότητα των πολιτών της ΕΕ καταναλώνουν θαλασσινά προϊόντα υδατοκαλλιέργειας τουλάχιστον μία φορά το μήνα, με τους καταναλωτές μεγαλύτερης ηλικίας να το πράττουν συχνότερα.

2.4. Η ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για πιο βιώσιμη και ανταγωνιστική ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας στην ΕΕ⁽⁷⁾ αποτελεί μια πολύ ολοκληρωμένη ανάλυση της τρέχουσας κατάστασης στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας και παρουσιάζει πολλές ενδεδειγμένες δράσεις σχετικά με το πώς μπορεί να καταστεί περισσότερο βιώσιμος και ανταγωνιστικός ο εν λόγω τομέας. Η ΕΕ είναι σαφώς προσηλωμένη στην περαιτέρω επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και της στρατηγικής «Από το αγρόκτημα στο πιάτο».

⁽²⁾ http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/esag/docs/AT2050_revision_summary.pdf

⁽³⁾ <http://www.fao.org/3/ca9229en/ca9229en.pdf>

⁽⁴⁾ https://stecf.jrc.ec.europa.eu/reports/economic/-/asset_publisher/d71e/document/id/2871698

⁽⁵⁾ https://www.eumofa.eu/documents/20178/415635/EN_The+EU+fish+market_2020.pdf

⁽⁶⁾ Ειδικό Ευρωβαρόμετρο αριθ. 450: *EU consumer habits regarding fishery and aquaculture products* (Συνήθειες των καταναλωτών όσον αφορά τα προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας).

⁽⁷⁾ Στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για τη βιώσιμη ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας στην ΕΕ.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Τα ψάρια και άλλα προϊόντα υδατοκαλλιέργειας έχουν υψηλή θρεπτική αξία και συνιστώνται ιδιαίτερα για τη διατήρηση της καλής υγείας. Οι καταναλωτές έχουν αυξήσει τη ζήτηση και τις προσδοκίες τους για βιώσιμα προϊόντα υψηλής ποιότητας που εξασφαλίζουν μια υγιεινή διατροφή. Η εξαιρετική ποιότητα των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας της ΕΕ εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Ωστόσο, ο τομέας δεν αξιοποιεί το πραγματικό δυναμικό ανάπτυξης του και συρρικνώνεται όσον αφορά το μερίδιό του στην παγκόσμια παραγωγή, σε σύγκριση με άλλα μέρη του κόσμου.

3.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο τομέας της υδατοκαλλιέργειας της ΕΕ θα πρέπει να παρέχει πολύ περισσότερα προϊόντα για την κάλυψη της ζήτησης στην εσωτερική αγορά. Εξακολουθεί να είναι αδιανόητο το γεγονός ότι το 65 % των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας που καταναλώνονται στην Ευρώπη προέρχονται από εισαγωγές. Ως έχει σήμερα η κατάσταση, η Ευρωπαϊκή Ένωση θέτει σε κίνδυνο τη μελλοντική της επισιτιστική ασφάλεια. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη επισημάνει ότι «η ανισορροπία στο ισοζύγιο εξωτερικού εμπορίου προϊόντων υδρόβιας προέλευσης δεν είναι αποδεκτή, ούτε από οικονομική άποψη, λόγω του εμπορικού ελλείμματος που συνεπάγεται, ούτε από κοινωνική άποψη, λόγω της απώλειας ευκαιριών απασχόλησης»⁽⁸⁾. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την έντονη απογοήτευσή της για το γεγονός ότι, πέντε χρόνια αργότερα, η κατάσταση εξακολουθεί να είναι η ίδια και τα αναμενόμενα αποτελέσματα δεν έχουν επιτευχθεί.

3.3. Η υδατοκαλλιέργεια εσωτερικών υδάτων έχει εξαιρετικό αναπτυξιακό δυναμικό. Η ιχθυοκαλλιέργεια σε λίμνες συνιστά ασφαλώς την πιο φιλική προς το περιβάλλον μορφή υδατοκαλλιέργειας γλυκών υδάτων, αλλά η παραγωγικότητά της είναι χαμηλή. Η ΕΕ διαθέτει, ωστόσο, επαρκή πρακτική εμπειρία για τη διαχείριση της ιχθυοκαλλιέργειας σε λίμνες και την εντατική υδατοκαλλιέργεια με τρόπο πλήρως φιλικό προς το περιβάλλον και το κλίμα, με παράλληλη υιοθέτηση των αρχών της κυκλικής οικονομίας. Είναι αναγκαίο να διασφαλιστεί η πλήρης ενσωμάτωση των τεχνολογιών που συμμορφώνονται με το κλίμα στην ταξινόμηση των πράσινων επενδύσεων, με στόχο την εξασφάλιση αδιάλειπτης χρηματοδότησης. Τέλος, η ανάπτυξη της επεξεργασίας τροφίμων τόσο κάθετα όσο και οριζόντια, συμπεριλαμβανομένων νέων ειδών, είναι πολύτιμη για τη βελτίωση της προστιθέμενης αξίας, της αποδοχής από τους καταναλωτές, της απασχόλησης και της ανακύκλωσης τροφίμων και αποβλήτων.

3.4. Η αυξημένη ζήτηση τροφίμων κατά τα προσεχή έτη πρέπει να καλυφθεί μέσω βιώσιμων έργων που εξασφαλίζουν υψηλής ποιότητας τρόφιμα και εγγυώνται την προστασία του περιβάλλοντος. Η ΕΕ είναι πρωτοπόρος στην υλοποίηση των ΣΒΑ και η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι αυτή είναι η ορθή πορεία που πρέπει να ακολουθήσουμε. Ο τομέας της υδατοκαλλιέργειας είναι εξαιρετικά σημαντικός για την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών, ιδίως του ΣΒΑ 2 — Εξάλειψη της πείνας, επίτευξη επισιτιστικής ασφάλειας και βελτίωση της διατροφής και προώθηση της βιώσιμης γεωργίας, του ΣΒΑ 12 — Διασφάλιση βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής και του ΣΒΑ 15 — Προστασία, αποκατάσταση και προώθηση της βιώσιμης χρήσης των χερσαίων οικοσυστημάτων.

3.5. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο τομέας διαθέτει τεράστιο δυναμικό να ενστερνιστεί την κυκλικότητα και τη χρήση ανανεώσιμων υδρόβιων πόρων, επιδιώκοντας παράλληλα τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Η ανακοίνωση σχετικά με τις προσπάθειες που καταβάλλει και την πρόοδο που σημειώνει ο τομέας για τη βελτίωση των περιβαλλοντικών και κλιματικών επιδόσεων είναι πρωταρχικής σημασίας για να διασφαλιστεί η κοινωνική αποδοχή για την περαιτέρω ανάπτυξη του τομέα και η ζήτηση των καταναλωτών.

3.6. Οι προσδοκίες των πολιτών έχουν εξελιχθεί και προσανατολίζονται προς μια διατροφή υψηλότερης θρεπτικής αξίας, με τα ψάρια και τα προϊόντα υδατοκαλλιέργειας να συγκαταλέγονται μεταξύ των πλέον περιζήτητων προϊόντων⁽⁹⁾. Από την άλλη πλευρά, το περιβαλλοντικό αποτύπωμα και το υψηλό κόστος που συνδέεται με την παραγωγή τροφίμων είναι σημαντικά. Είναι απολύτως σαφές ότι η «διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης» δεν μπορεί να θεωρηθεί βιώσιμη και ότι θα πρέπει να αναπτυχθούν νέα οικονομικά μοντέλα.

3.7. Σύμφωνα με την ίδια έκθεση «υπάρχει μόνο ένας τρόπος για την επίτευξη σημαντικά περισσότερων τροφίμων και βιομάζας από τους ωκεανούς: η συλλογή θαλασσινών προϊόντων τα οποία, κατά μέσο όρο, προέρχονται από χαμηλότερο τροφικό επίπεδο σε σχέση με τις πρακτικές που εφαρμόζονται σήμερα. Η θαλασσοκαλλιέργεια φαίνεται να βρίσκεται πλησιέστερα στην υλοποίηση αυτού του στόχου». Ουσιαστικά, αυτό θα συνεπαγόταν την υιοθέτηση ενός νέου επιχειρηματικού μοντέλου, το οποίο θα εστιάζεται σε είδη που δεν αποτελούν αντικείμενο εκμετάλλευσης σήμερα, ή συνιστούν προϊόν εκμετάλλευσης σε περιορισμένο βαθμό.

3.8. Τα μαλάκια και τα φύκια μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο, καθώς βρίσκονται στο κατώτερο επίπεδο της τροφικής αλυσίδας και αντλούν τις θρεπτικές τους ουσίες απευθείας από το νερό. Ενώ τα φύκια καλλιεργούνται και καταναλώνονται σε μεγάλη κλίμακα σε πολλές ασιατικές χώρες, στην ΕΕ, μπορούν να θεωρηθούν ως νέο προϊόν και λίγες μόνο καλλιέργειες είναι επιτυχημένες. Αν και δεν είναι πλούσια σε θερμίδες, τα φύκια είναι πλούσια σε ίνες, οι οποίες προσφέρουν ποικίλα οφέλη στην υγεία. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να εκπονήσει ειδική πρωτοβουλία για τη στήριξη της κατανάλωσης φυκιών.

3.9. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ανταγωνιστικότητα του τομέα μπορεί να βελτιωθεί σημαντικά με τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας στις παράκτιες και τις αγροτικές περιοχές σε ολόκληρη την Ένωση, σε τοποθεσίες όπου η ανάπτυξη άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων παρουσιάζει δυσκολίες. Πιστεύει ότι η ανάπτυξη μελλοντικών κοινωνικών προτύπων, η εξασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών εργασίας και η εξάλειψη απαράδεκτων πρακτικών είναι εξαιρετικά σημαντικές για την ικανότητα δημιουργίας θέσεων εργασίας, αλλά και για τις αλυσίδες εφοδιασμού. Προκειμένου να διασφαλιστεί η επισιτιστική ασφάλεια, πρέπει να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ των τριών πτυχών της βιώσιμης ανάπτυξης: περιβάλλον, κοινωνία και οικονομία.

⁽⁸⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Εξάλειψη των φραγμών στη βιώσιμη υδατοκαλλιέργεια στην Ευρώπη» (ΕΕ C 34 της 2.2.2017, σ. 73).

⁽⁹⁾ *Science Advice for Policy by European Academies — Food from the Oceans* (Επιστημονικές συμβουλές πολιτικής από τις ευρωπαϊκές ακαδημίες — Τρόφιμα από τους ωκεανούς).

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Δεδομένου ότι η διαχείριση της υδατοκαλλιέργειας εμπίπτει στις συντρέχουσες αρμοδιότητες μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των κρατών μελών, απαιτείται συντονισμένη προσπάθεια για τη βελτίωση της βιωσιμότητας και της κερδοφορίας του κλάδου. Σε αυτήν την προσπάθεια συμπεριλαμβάνονται η απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών και η πλήρης συνεργασία μεταξύ της Επιτροπής και των εθνικών και περιφερειακών δημόσιων διοικήσεων. Η μείωση του περιττού, μακροχρόνιου διοικητικού φόρτου που χαρακτηρίζει τον τομέα πρέπει επίσης να συμπληρωθεί με υψηλά περιβαλλοντικά πρότυπα, με στόχο τη διατήρηση των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας, καθώς και τη βελτίωση της ποιότητας των υδάτων.

4.2. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη υπογραμμίσει ότι «η βασική αιτία που είναι υπεύθυνη για τη βραδύτητα των διοικητικών διαδικασιών της υδατοκαλλιέργειας και για την έλλειψη διαθέσιμων χώρων είναι η πολυσύνθετη εφαρμογή, από τις δημόσιες αρχές των κρατών μελών και των περιφερειών τους, του περιβαλλοντικού δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κυρίως δε της οδηγίας-πλαίσου για τα ύδατα, της οδηγίας-πλαίσου για τη θαλάσσια στρατηγική και των σχετικών με το δίκτυο Natura 2000 ρυθμίσεων. Η κατάσταση αυτή οδηγεί σε υπερβολικά δαπανηρές απαιτήσεις από τις επιχειρήσεις υδατοκαλλιέργειας οι οποίες, παραδόξως, δεν εξασφαλίζουν μεγαλύτερη προστασία του περιβάλλοντος». ⁽¹⁰⁾

4.3. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής για τη δημιουργία συστήματος «υπηρεσίας ενιαίας εξυπηρέτησης» για την αδειοδότηση των δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας σε όλα τα κράτη μέλη. Αυτό θα συντομεύσει σημαντικά την υφιστάμενη, εξαιρετικά χρονοβόρα, διαδικασία έγκρισης.

4.4. Η παροχή επαρκούς χρηματοδότησης, τόσο από τον ιδιωτικό όσο και από τον δημόσιο τομέα, για βιώσιμες πρωτοβουλίες υδατοκαλλιέργειας είναι εξαιρετικά σημαντική. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η Επιτροπή θα πρέπει να προωθήσει όλα τα σχετικά διαθέσιμα κονδύλια της ΕΕ μέσω των κοινωνικών εταιρών και των δικτύων των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, με απώτερο στόχο την προσέγγιση όλων των παραγών, ιδίως των ΜΜΕ. Οι νεοφυείς επιχειρήσεις θα πρέπει να υποστηρίζονται πλήρως ώστε να αναπτύσσονται και να παρέχουν θέσεις εργασίας υψηλής ποιότητας και οι νέες συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα θα πρέπει να στηριχθούν με χρηματοδοτικά μέσα που θα καλύπτουν μακροπρόθεσμες δεσμεύσεις. Η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης ότι η σχέση μεταξύ παραγών, εμπόρων λιανικής πώλησης και άλλων ενδιαφερομένων φορέων σε όλα τα στάδια της μεταποίησης, του χειρισμού και της διανομής πρέπει να διέπεται από δεοντολογικούς κανόνες, προκειμένου να διασφαλιστεί η πρόσβαση των μικρών παραγών στην αγορά και να εξαλειφθούν οι αθέμιτες πρακτικές.

4.5. Απαιτούνται ταχείες και μεγάλης κλίμακας επενδύσεις στην Ε & Α για έναν τομέα που επιδιώκει να αναπτυχθεί και διαθέτει την ικανότητα να παρέχει υγιεινά και βιώσιμα τρόφιμα. Η ΕΕ πρέπει να χαράξει μια στρατηγική ανάπτυξης της υδατοκαλλιέργειας που θα ενισχύσει το δυναμικό του κλάδου. Η ευαισθητοποίηση των παραγών σχετικά με τις διαθέσιμες δυνατότητες χρηματοδότησης της ΕΕ είναι εξαιρετικά σημαντική σε έναν τομέα όπου κυριαρχούν οι ΜΜΕ.

4.6. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η εσωτερική αγορά έχει την ικανότητα να απορροφήσει τουλάχιστον την τριπλάσια από την υφιστάμενη παραγωγική ικανότητα. Η εξασφάλιση ασφαλών, υγιεινών και βιώσιμων τροφίμων στην ΕΕ θα πρέπει να αποτελεί μία από τις κορυφαίες προτεραιότητες. Επιπλέον, η νέα προσέγγιση για τη βιώσιμη υδατοκαλλιέργεια θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τον αντίκτυπο του Brexit, δεδομένου ότι ο ευρωπαϊκός τομέας υδατοκαλλιέργειας έχει επηρεαστεί σημαντικά από την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ.

4.7. Η ΕΟΚΕ ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διασφαλίσει ότι τα εισαγόμενα προϊόντα τηρούν τις ίδιες απαιτήσεις και τα ίδια πρότυπα με εκείνα που επιβάλλονται στους τοπικούς παραγωγούς. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη ζητήσει «[οι] δημόσιες αρχές να απαιτούν για τις εισαγωγές το ίδιο επίπεδο ασφάλειας που απαιτείται από την ευρωπαϊκή παραγωγή, με πλήρη ιχνηλασιμότητα «από τον παραγωγό στον καταναλωτή» ⁽¹¹⁾. Οι απαιτήσεις ιχνηλασιμότητας θα πρέπει να υποβάλλονται σε αναδρομική επεξεργασία, έως τα εκκολαπτήρια, για όλα τα προϊόντα που εισέρχονται στην εσωτερική αγορά. Είναι ζωτικής σημασίας να εξασφαλιστούν ίσοι όροι ανταγωνισμού για τους Ευρωπαίους παραγωγούς και ποιοτικά και ασφαλή προϊόντα για τους καταναλωτές.

4.8. Οι απαιτήσεις επισημάνσης διαδραματίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στην ενημέρωση των Ευρωπαίων καταναλωτών σχετικά με την ποιότητα των προϊόντων βιώσιμης υδατοκαλλιέργειας. Η νομοθεσία της ΕΕ παρέχει το νομικό πλαίσιο για τη διασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού, ωστόσο αυτό δεν τηρείται πάντοτε ή πλήρως. Οι δραστηριότητες ποιοτικού ελέγχου και επισημάνσης πρέπει να ενισχυθούν προκειμένου να προστατεύονται τόσο οι καταναλωτές όσο και οι νόμιμες επιχειρήσεις και να παρέχονται αξιόπιστες πληροφορίες, ιδίως για τα προϊόντα που προέρχονται από χώρες με μικρό ή ανύπαρκτο νομοθετικό πλαίσιο.

4.9. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι απώτερος στόχος της Επιτροπής και των κρατών μελών θα πρέπει να είναι η επίτευξη 100 % ίσων όρων ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την εξασφάλιση της πλήρους συμμόρφωσης με τα πρότυπα της ΕΕ για όλα τα προϊόντα που πωλούνται στην εσωτερική αγορά, είτε παράγονται τοπικά είτε εισάγονται. Η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση για πλήρως ανιχνεύσιμα προϊόντα που τηρούν τα περιβαλλοντικά και ποιοτικά πρότυπα. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ιχνηλασιμότητα των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας και η διαφάνεια στο επίπεδο της αλυσίδας εφοδιασμού είναι ζωτικής σημασίας, ιδίως για τα είδη που διατρέχουν κίνδυνο.

⁽¹⁰⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Εξάλειψη των φραγμών στη βιώσιμη υδατοκαλλιέργεια στην Ευρώπη» (ΕΕ C 34 της 2.2.2017, σ. 73).

⁽¹¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για τη βιώσιμη ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας στην ΕΕ» (ΕΕ C 67 της 6.3.2014, σ. 150).

4.10. Οι ΜΜΕ πλήττονται δυσανάλογα από τη γραφειοκρατία και το υψηλό διοικητικό κόστος που συνεπάγονται η σύσταση και η λειτουργία μιας επιχείρησης υδατοκαλλιέργειας. Δεδομένου ότι ο τομέας κυριαρχείται από ΜΜΕ και μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις, η ΕΟΚΕ ζητεί τη δημιουργία κέντρων πληροφόρησης ενιαίας εξυπηρέτησης (one-stop-shop) σε όλα τα κράτη μέλη. Τα κέντρα αυτά θα πρέπει να ψηφιοποιηθούν πλήρως και να παρέχουν σε πραγματικό χρόνο επικαιροποιημένες πληροφορίες στους παραγωγούς, τους επενδυτές και τους καταναλωτές. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θα πρέπει να συσταθούν περισσότερες οργανώσεις παραγωγών, δεδομένου ότι είναι καθοριστικής σημασίας για την ανταγωνιστικότητα του τομέα, ιδίως των ΜΜΕ. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι χρειάζεται επίσης μια ειδική πλατφόρμα που θα υποστηρίξει τη συνέχιση και την εξαγορά επιχειρήσεων.

4.11. Η ΕΟΚΕ ζητεί να θεσπιστεί ένα ειδικό πλαίσιο κινήτρων που θα στηρίζει τον τομέα και θα τον κατευθύνει προς τη βιωσιμότητα. Η ΕΟΚΕ συνιστά την άμεση ανάπτυξη ενός συστήματος κινήτρων με γνώμονα τη βιωσιμότητα, στο πλαίσιο του ΣΒΑ 14. Η παροχή φορολογικών κινήτρων στη βιώσιμη υδατοκαλλιέργεια συνιστά μια ακόμη εναλλακτική λύση που πρέπει να ακολουθηθεί.

4.12. Η διαθεσιμότητα χώρου αποτελεί μια ακόμη πρόκληση για τον τομέα της υδατοκαλλιέργειας, καθώς συχνά ανταγωνίζεται άλλους κλάδους, όπως τους τομείς των ναυπηγείων, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, των ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων, των εξορύξεων κ.λπ. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να θέσουν σε εφαρμογή συντονισμένα έργα χωροταξικού σχεδιασμού, συμπεριλαμβανομένου του σχεδιασμού σε επίπεδο θαλάσσιων λεκανών, της αποκατάστασης εγκαταλελειμμένων εγκαταστάσεων υδατοκαλλιέργειας και την εφαρμογή συστημάτων ανάλυσης μαζικών δεδομένων.

4.13. Η συλλογή και η αξιολόγηση δεδομένων μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του τομέα και η ΕΟΚΕ ζητεί να αναληφθεί δράση στο πεδίο αυτό το συντομότερο δυνατό. Τα αποτελέσματα θα εξαρτηθούν από τη διάθεση της αναγκαίας χρηματοδότησης και την άμεση συμμετοχή τόσο των δημόσιων αρχών όσο και των ιδιωτικών φορέων. Επιπλέον, η διασφάλιση της μεταφοράς βέλτιστων πρακτικών από τις ομάδες τοπικής δράσης (ΟΤΔ) στις ομάδες τοπικής δράσης για την αλιεία (ΟΤΔΑ) και η αύξηση των κονδυλίων για τις ΟΤΔΑ θα βελτιώσουν την ικανότητα των μικρών παραγωγών.

4.14. Τα προγράμματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης μπορούν να συμβάλλουν στην κάλυψη των αναγκών του τομέα της υδατοκαλλιέργειας, αυξάνοντας παράλληλα την ευαισθητοποίηση της νέας γενιάς όσον αφορά τις ευκαιρίες εργασίας και σταδιοδρομίας στον τομέα. Η ΕΟΚΕ ζητεί επίσης την οργάνωση μαθημάτων διά βίου κατάρτισης σχετικά με τις βιώσιμες πρακτικές υδατοκαλλιέργειας. Στο πλαίσιο αυτό, οι προσκλήσεις υποβολής προτάσεων μπορούν να χρηματοδοτηθούν από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και να πραγματοποιηθούν ειδικά για τον κλάδο της υδατοκαλλιέργειας.

4.15. Τα συστήματα διαχείρισης αποβλήτων είναι άμεσα αναγκαία για έναν τομέα που έχει μεγάλες δυνατότητες να μειώσει το περιβαλλοντικό του αποτύπωμα, παράλληλα με τον έλεγχο της ποιότητας και τα πρότυπα υγείας και ασφάλειας των τροφίμων. Αυτό θα ήταν ιδιαίτερα σημαντικό για τη μελλοντική βιωσιμότητα του τομέα.

4.16. Τα μέτρα που θα ληφθούν για τη στήριξη του τομέα της υδατοκαλλιέργειας κατά την επόμενη πενταετία είναι υψίστης σημασίας για το μέλλον του κλάδου και θα διαδραματίσουν καίριο ρόλο στον καθορισμό του βαθμού εξάρτησης από τις εισαγωγές. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στις διαδικασίες σχεδιασμού και εφαρμογής είναι εξαιρετικά σημαντική και θα δημιουργήσει προστιθέμενη αξία για την Ένωση, ενισχύοντας τη βιώσιμη παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα του τομέα.

4.17. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τα θαλάσσια και τα εσωτερικά ύδατα θα πρέπει να διατηρηθούν και να προστατευθούν, με παράλληλη προώθηση βιώσιμων δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας που θα εξασφαλίσουν τα αναγκαία τρόφιμα για τον πληθυσμό της ΕΕ. Πρέπει να επιτευχθεί η σωστή ισορροπία μεταξύ της διατήρησης της βιοποικιλότητας της Γης και της κάλυψης των αναγκών επισιτιστικών απαιτήσεων, λαμβανομένων υπόψη των κοινωνικών επιπτώσεων, της υγιούς διαβίωσης και της προστασίας του περιβάλλοντος. Τα ύδατα, οι θρεπτικές ουσίες, η τοποθεσία της εκάστοτε εκμετάλλευσης και η ενέργεια κατατάσσονται μεταξύ των σημαντικότερων πτυχών που καθορίζουν την οικολογική βιωσιμότητα των εκμεταλλεύσεων υδατοκαλλιέργειας.

4.18. Τέλος, η ΕΟΚΕ επικροτεί όλες τις προσπάθειες και τις πρωτοβουλίες που δρομολόγησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για να βοηθήσει τον τομέα να αναπτυχθεί και να καταστεί περισσότερο βιώσιμος. Η πρόταση για τη δημιουργία ενός μηχανισμού συνδρομής της υδατοκαλλιέργειας της ΕΕ, ο οποίος θα περιλαμβάνει μια ειδική δικτυακή πλατφόρμα, είναι εξαιρετικά σημαντική για τους παραγωγούς. Θα πρέπει επίσης να βελτιωθεί η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών.

Βρυξέλλες, 22 Σεπτεμβρίου 2021.

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Christa SCHWENG